

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Manuale, seu Institutio Sacerdotum, Ex Divinis Litteris Et Veterum Patrum Disciplina

Torres, Alfonso de

Ingolstadii, 1604

VII. De doctrina, & prædicatione Sacerdotum. §. I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48973](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48973)

CAPVT VII.

DE DOCTRINA, ET
PRÆDICATIONE:DE LECTIONE,
ET SCIENTIA SA-
CERDOTVM.*De Doctrina, & Prædicatione
Sacerdotum. §. I.*

SUMMARIVM.

DOCTRINA, & Veritas erunt in sculpra ra-
tionali iudicij in pectore Sacerdotis. 1.
Sacerdotis doctrina, & correctio ample-
ctenda. 2. 86. 87.

Et, qui, eo predicante, exierit de Ecclesia, excommuni-
cetur. 90.

Verba sapientium quasi stimuli, & quasi clavi in altum
defixi. 5.

Et quasi ignis, & malleus conterens petram. 8.

Prædicationis Sacerdotis non debet esse in sublimitate ser-
monis, sed in ostensione spiritus, & virtutis. 1. 2.

Et debet docere ea, quæ Spiritus sanctus, non proprius,
dictauerit. 66.

Et secundum scripturas, non secundum sensum humanum. 2. 8. 19. 20. 103. 104. 105. 106. 107.

Et sana doctrina Christi, quae secundum pietatem est, acquiescere. 17. 19. 20.

Et attendere sibi, & doctrina. 15.

Et esse procul ab adulatione. 64. 65. 66.

Est enim velut sal, & velut nubes. 26. 27.

Et eius doctrina, & cōsolatio semper est opportuna. 71.

Et vtilis, etiam si malus sit Sacerdos. 73. 74.

Qui tamen secundum opera sua, vel meritum, vel crimen, acquirit de doctrina, & Sacerdotio suo. 75.

Et ideo tenetur, tamquam Deo per eum exhortante, instruere populum, corripere, & scelera eius annunciare indefinenter, patienter, & cum imperio; & propter eorum absentiam Diaconibus. 4. 6. 9. 10. 14. 16. 18. 21. 27. 28. 30.

Et eius vitia non dissimulare. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 67. 68. 69. 70. 71.

Quia ex vno peccante omnes inficiuntur, & ira Dei per populum venit, quando Sacerdotes nimis benigni sunt aduersus delinquentes. 58.

Propterea grauiter puniuntur Sacerdotes non corripientes subditos, nec docentes legem. 3. 5. 9. 13. 23. 60. 62. 63. 64.

Nam, qui vitia aliorum non reprehendit, fouet; & eorum se habere conuincitur. 51. 52. 53. 54.

Sed prius seipsum docere, & considerare debet Sacerdos. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49.

Nam Dei formissimus esse debet, qui aliis in rebus sacra dux est. 31.

Et ob id Sacerdotis est, alios ex vita sua sanctificare. 32.

Et caritatem, quam docet, habere. 33.

Et talem esse, ut eius orationem timeat, qui admonitionem contempsit. 50.

Tranquilla mentis est, loqui de Deo. 34.

Sacerdotibus solū munus prædicationis permittitur. 22

Quod quidem tutius declinatur, quam suscipitur; id tamen pertinaciter faciendum non est, & susceptum qualiter administrandum. 24.

Duplici honore dignus, qui laborat in verbo, & doctrina. 16. 25.

Qui vero mercede docet, Ecclesiæ ruinam minatur. 11.

Purpura in habitu Sacerdotali exprimit potestatem Regiam, qua vitia debet arguere. 28. Vbi de significatione habitus Sacerdotalis.

Maxilla, pectusculum, & humerus, quæ Sacerdotibus reponebantur, significant verba, scientiam, & opera Sacerdotum. 29.

Peccantium lapsus non sunt per vim corrigendi. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82.

sed tolerandi, & corrigendi pro tempore. 83. 84. 85.

In quo tum bouum mansuetudinem, tum leonum ferocitatem imitari debet Sacerdos. 84.

Non tamen petenda est venia à subditis, si quando fuerint durius iusto increpati. 88. 89.

Propter quæ omnia ante prædicationem orare debet Sacerdos. 91.

Qualis autem prædicator esse debeat. 24. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102.

Et qualiter inanem gloriam fugere, laudes, & vituperia contemnere. 100. 101.

Et quæ quos docere, & quæ non docere teneatur. 108. 109. 110. 111. 112. 113.

1 PONES in rationali iudicij Doctrinam, & Veritatem, quæ erunt in pectore Aaron, quando ingreditur coram Domino: & gestabit iudicium filiorum Israël in pectore suo, in conspectu Domini semper. *Exod. 28.*

2 Venies ad Sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem, qui fuerit illo tempore: quæresq; ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem. Et facies quodcumq; dixerint qui præsumt loco, quem elegerit Dominus, & docuerint te iuxta legem eius, sequerisq; sententiam eorū; nec declinabis ad dexteram, neq; ad sinistram. Qui autē superbierit, &c. *Deu. 17.*

3 Prædixi Heli, quod iudicaturus essem domum eius in æternum, propter iniquitatem, eo quod nouerat indigne agere filios suos, & non corripuerit eos. *I. Reg. 3.*

4 Et nunc fratres, quoniam vos estis Presbyteri in populo Dei, & ex vobis pendet anima illorum, ad eloquium vestrum corda eorum erigite. *Iudi. 8.*

5 Verba sapientium sicut stimuli, & quasi clauis in altum defixi. *Eccles. 12.*

6 Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum. *Isa. 58.*

7 Sacerdotes non dixerunt, Vbi est Dominus: & tenentes legem nescierunt me, &c. *Ierem. 2.*

8 Qui habet sermonem meum, loquatur sermonem meum vere: quid paleis ad triticum, dicit Domi-

Dominus? Numquid non verba mea sunt quasi ignis, & quasi malleus conterens petram? *Ierem. 23.*

Filij hominis speculatorem dedi te domui Israhel: & audies de ore meo verbum, & annunciabis eis ex me. Si dicente me ad impium: Morte morieris. non annunciaueris ei, neq; locutus fueris, vt auertatur à via sua impia, & viuat: ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram, &c. *Ezech. 3. & 33.*

Populum meum docebunt, quid sit inter sanctum & pollutum, & inter mundum & immundum ostendent eis. Et cum fuerit controuersia, stabunt in iudicijs meis, & iudicabunt. *Ezech. 44.*

Sacerdotes eius in mercede docebant, & Prophetæ eius in pecunia diuinabant: Et super Dominum requiescebant, dicentes: Numquid non Dominus in medio nostrum? non venient super nos mala. Propter hoc, causa vestri, Syon quasi ager arabitur, & Ierusalem quasi aceruus lapidum erit, & mons templi in excelsa siluarum. *Mich. 3.*

Et ego, cum venissem ad vos, veni non in sublimitate sermonis, aut sapientiæ, annuntians vobis testimonium Christi. Non enim iudicaui me scire aliquid inter vos, nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum. Et ego in infirmitate, & timore, & tremore multo fui apud vos: & sermo meus, & prædicatio mea non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus, & virtutis: vt fides vestra non sit in sapientia hominum, sed in virtute Dei. *1. Cor. 2.*

- 13 Ve mihi, si non euangelizauero. *1. Cor. 9.*
- 14 Pro Christo legatione fungimur, tamquã Deo exhortante per nos. *2. Cor. 5.*
- 15 Attende tibi, & doctrinæ. *1. Tim. 4.*
- 16 Qui bene præsumt Presbyteri, duplici honore digni habeantur: maxime qui laborant in verbo & doctrina, &c. Peccantes coram omnibus argues vt & cæteri timorem habeant. *1. Tim. 5.*
- 17 Si quis aliter docet, & non acquiescit sanis sermonibus Domini nostri Iesu Christi, & ei, quæ secundum pietatem est, doctrinæ, superbus est, nihil sciens, sed languens circa quæstiones, & pugnas verborum, &c. *1. Tim. 6.*
- 18 Prædica verbum, insta opportune, importune argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrina. *2. Tim. 4.*
- 19 Oportet amplecti eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem: vt potens sit exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere. *Tit. 1.*
- 20 Tu autem loquere quæ decent sanam doctrinam: verbum sanum, irreprehensibile. *Tit. 2.*
- 21 Argue cum omni imperio. Nemo te contemnat. *Tit. 2.*

Sacerdotibus solum munus Prædicationis committitur, & aliquando Diacombus.

- 22 PRÆTER eos, qui sunt Domini Sacerdotes, nullus audeat prædicare, siue monachus, siue sit laicus, qui cuiuslibet scientiæ nomine gloriatur. *S. Leo ep. 63.*

ep. 63. ad Theodoretum Episcopum Cyri. 16. q. 1. cap. adijcimus. Burchardus l. 2. c. 158. Diaconus etiam (si Sacerdos absit) poterit Euangelium explanare, non tamen è loco superiori; vt intelligatur, hoc eius proprium munus non esse. *Verba sunt Catechismi Rom. de Sacramento Ordinis.*

Presbyter, qui cleri, vel populi curam non egerit, & eos pietatem non docet, segregetur; &, si in socordia perseueret, deponatur.

*Canon Apostolorum 58. S. Gregor. in Pastor. p. 3. ad- 23
monitione 26. sup. c. 6. §. 3. de decimis, cap. dedit illis.
num. 19.*

Tutius declinatur, quam suscipitur Prædicationis officium, non tamen id pertinaciter faciendum.

QVIA difficile valde est purgatum sequemlibet 24
posse cognoscere, prædicationis officium tutius declinatur. Nec tamen declinari pertinaciter debet, cum ad suscipiendum hoc superna voluntas cognoscitur. *Idem S. Gregor. p. 1. Pastor. c. 7. Quanta autem humilitate id officium est suscipiendum, & quibus cum circumstantiis, Vide S. Isidorum in Synonymis, c. fin.*

Presbyteris in docendo laborantibus dupla portio tribuenda.

PRESBYTERIS, si assidue in studio docendi ver- 25
bum Dei laborauerint, deponatur dupla portio, in gratiam Apostolorum Christi, quorem locum tenent,

nent, tamquam consiliarij Episcopi, & Ecclesie corona: sunt enim concilium, & senatus Ecclesie, *S. Clemens de Constit. Apost. l. 2. c. 28.*

Nubes sunt Doctores sancti, qui pro capacitate audientium doctrinæ aquam effundunt.

- 26 NUBES sancti Doctores sunt Ecclesie, quia, quas Euangelij portant populis effundendas, & gubernandas à Spiritu sancto deferunt, vt irrigentur terræ populorum, & de hac cælesti pluuia virtutum fruges spiritali operatione multiplicentur. Quas aquas de superna abundantia defluentes ligat Deus in nubibus suis, vt vnicuique secundum capacitatem cordis sui tantum doctrinæ tamquam aquam effundant, quantum suscipientis possibilitas patitur; ne simul fortassis effusæ obsint cordibus minus valentibus abundantiozem suscipere doctrinam. *S. Hieron. super c. 26. Iob.*

Sal sunt Doctores Sancti: & quare.

- 27 QVASI inter bruta animalia petra salis debet esse Sacerdos in populis. Curare namq; Sacerdoti necesse est, quæ singulis dicat, vnumquemq; qualiter moneat, vt, quisquis Sacerdoti iungitur, quasi è salis tactu æternæ vitæ sapore condiatur. Sal enim non sumus, si corda audientium non condimus. Quod condimentum ille proximo veraciter impendit, qui prædicationis verbum non subtrahit. *S. Gregor. hom. 17. in c. 10. Luca.*

Sacer-

Sacerdotalis habitus significatio, in quo
purpura Regiam potestatem Sacerdo-
tis notat ad vitia reprimenda.

IN Sacerdotis habitu aurum fulget, dum intel- 28
lectu sapientiæ emicat. *Ut sup. p. 1. c. 2. de officio, di-
gnitate, n. 26. Et p. 2. c. 3. s. 2. de gravitate, auro, Et
hiacyntho, n. 12.*

Sacerdos accipiebat maxillam, pectuscu-
lum, & humerum, ad significandū ver-
ba, scientiam, & opera, quibus ornari
debet.

NIHIL aliud accipit Sacerdos, nisi siagona, & 29
pectusculum, & humerum. Sacerdotalis enim offi-
cij est, posse docere populos. Vnde dicit Propheta:
Interroga Sacerdotes legē Dei. Sacerdotum enim Agg. 2.
est, interrogatos respondere de lege. Accipiunt er-
go sermonem, qui in maxilla est, accipiunt pectus-
culum, hoc est, scientiam Scripturarū: nihil enim
prodest habere verba, si scientiam non habueris,
Cum acceperis siagona, & pectusculum, tunc ac-
cipies & brachiola, hoc est, opera. Nihil prodest
habere te verba, habere te scientiam, si non habue-
ris opera, &c. *S. Chrysoft. hom. 11. in Marcum. Ven. Be-
da super Leuit. c. 12.*

Perfeetorum Sacerdotum, & eruditorum
est, alios docere.

EORVM, qui primi Deum cernunt, est, sequen- 30
tibus large, pro illorum modo & captu, diui-
na spectacula, quæ sancte aspexerunt, monstrare.
Doce.

Docere etiam ea, quæ hierarchie propria sunt, eorum est, qui cum proficiente scientia diuina omnia, quæ suæ hierarchiæ sunt, præclare didicerunt, perfectamq; docendi viam acceperunt. Tradere quoq; sacra pro cuiusq; dignitate, eorum est, qui scienter, & integre, præditi sunt Sacerdotum perfectione, atque virtute. Sacerdotum ordo, qui ad lucem ducit, spectatû diuina mysteria introducit eos, qui iniantur, subiectus Pontificum ordini, & cum eo propria, suaque munera exequitur. Atque in iis quidem, quæ facit, diuina opera, sanctissimis signis, & Sacramentis ostendit, spectatoresq; eos, qui accedunt, efficit, & in sanctorum mysteriorum societatem, communionemq; admittit. *S. Dionys. Eccles. hierar. c. 8.*

Dei formissimus esse debet, qui aliis in ordine sacro dux est.

31 **NON** est audendum aliis ducem fieri in quocumque ordine sacro, nisi quis secundum omnem virtutem Dei formissimus sit. *Dionys. Carthus. in S. Dionysium epist. 8. ad Demophilum, ex eodem S. Dionysio.*

Sacerdotum est, ex vita sua aïlos sanctificare.

32 **ÆDIFICANT** Sacerdotes in centenario numero cubitorum, cum eos, quos erudiunt, in amore ac desiderio æternorum incendunt. Nam centum, quæ in computo digitorum de læua transeunt in dexteram, cœlestia bona figurant, quæ in compa-

comparatione temporalium, & infirmorum bonorum quasi dextra sunt ad sinistram. Qui etiam portam, quam ædificauerunt, sanctificasse referuntur. Sacerdotum namq; est, sua opera sanctificatione speciali præ ceteris digna facere; atque instanter agere, vt, quicumq; sibi iunguntur, nomen Domini in seipsis bene viuendo sanctificent. *Ven. Beda super Esdras c. 18.*

Qui alios docet, caritatem habere debet.

BINOS ad prædicandum Dominus discipulos 33 mittit, quatenus hoc tacitus nobis innuat, quia, qui caritatem erga alium non habet, prædicationis officium suscipere nullatenus debet. *S. Gregor. super Lucam hom. 17.*

Tranquillæ mentis est, loqui de Deo.

LOQVI de Deo, quietæ valde, & liberæ mentis 34 est: tunc namq; bene dirigitur lingua in sermone, cum secure sensus quicuerit in tranquillitate. *S. Bonau. in Phar. l. 4. c. 34. ex eodem S. Gregor.*

Qui alios docet, prius seipsum consideret, & doceat.

OMNIS Sacerdos, si vult docere populum, prius 35 seipsum doceat: si autem seipsum non vult docere de omni quod docet, nec arguere de omni quod arguit, nec alios doceat, nec arguat quidquam. *S. Chrysof. hom. 17. in Matth. S. Gregor. Moral. l. 23. c. 8. Quo autem tempore id faciendum, vide optimum documentum apud S. Bonau. de inform nouitiorum, p. 1. c. 15*

De

De eodem.

- 36 Si sapiſ, Sacerdos, concham te exhibeas, & non canalem. Hæc enim pene ſimul, & recipit, & refundit: illa vero donec impleatur, expectat; & ſic, quod ſuper abundat, ſine ſuo damno communicat, ſciens maledictum, qui partem ſuam facit deterioreſ. Et, ne meum conſilium contemptibile
- Pro. 29.* ducas, audi ſapientiorẽ me: Stultus, ait Salomon, profert totum ſpiritum ſuum ſimul, ſapiens reſeruat in poſterum. Verum canales multos habemus hodie in Eccleſia, conchas vero perpaucas. Tanta caritatis ſunt, per quos nobis cæleſtia fluentia emanant, vt ante effundere, quam infundi velint; loqui quam audire paratiores; & prompti docere quod non didicerunt; & aliis præeſſe geſtientes, qui ſeipſos regere neſciunt, &c. *S. Bernard. in Cantic. ſerm. 18.*

Ne quemquam verbis docere præſumas,
quod opere ante non feceris.

- 37 *Casſianus coll. 14, c. 9. S. Iſidorus Peluſiota l. 3. ep. 264.*

De eodem.

- 38 In diuinis ſermonibus, priuſquam aliis eos proferas, temetiſpum require; ne, inſequens aliorum facta, te deſeras. *S. Gregor. Paſtor. p. 3. admon. 25.*

De eodem.

- 39 Non poteſt dicere Sacerdos contemptoribus admonitionis ſuæ: Futurum cogitate iudicium, quod ipſe forte non cogitat; amatoribus ſæculi: Nolite mundum diligere. ſi eum mundi amor oblectet;

lectet; ambitiosis: Ambitionis finem imponite. si
 eum ambitio ruinosam præcipitet, &c. & quidquid
 boni non facit, aut mali committit, nec iubebit
 fieri, nec vetabit: quia necessariam docendi aucto-
 ritatem contrarietate suæ actionis aut amittit, aut
 minuit. *S. Prosper de Vita contempl. l. I. c. 15. Concil.
 Paris. c. 13.*

De eodem.

QUANDOQVEM sermonibus philosophari 40
 facile est, operibus autem arduum; atq; illud qui-
 dem aures oblectat, hoc autem animas erudit: ob
 eam causam Deus ad eos, qui Sacerdotis munere
 redimiti sunt, clamat: Sacerdotes, loquimini ad *Isa. 40.*
 cor Ierusalem. Quoniam enim qui verbis solum
 docent, non modo molestiam auditoribus exhi-
 bent, sed etiam irridendos, & saggillandos se pro-
 pinant: ideo actionum virtutem, quæ ad audito-
 rum animos pertinet, ab ipsis requirit. Quare sa-
 crosanctum oportet esse eum, qui consecratus est:
 neq; enim profanum sacris operari fas est. *S. Isido-
 rus Pelus. l. 3. ep. 238 l. I. ep. I.*

De eodem.

TUNC aliis vere recta prædicamus, si dicta ver- 43
 bis, & exemplis ostendamus. *S. Gregor. hom. 17. in
 e. 10. Luca.*

De eodem.

SICUT in numismate metallum, & figura, & pon- 44
 dus inquiritur; ita in omni doctore Ecclesiastico,
 quid sequatur, quid doceat, quo modo viuat. Per
 quali-

qualitatem igitur metalli doctrina, per figuram similitudo patrum, per pondus humilitas designatur: qui vero ab his tribus discrepauerit, non metallum, sed terra erit. *S. Isidorus de summo bono. l. 3. c. 36.*

De eodem.

43 **DOCERE**, & non facere, non solum nihil lucri, sed etiam damni plurimū confert: grandis enim condemnatio est componenti quidem sermonem suum, vitam vero suam, atque opera negligentia. *S. Chrysost. de compunctione cordis.*

De eodem.

44 **QVEM** lingua vigilans gignit, vitæ negligentia occidit. Neq; enim torpentibus nobis est mente transendum, quod apud Salomonem mulier, quem vigilans lactare consueuerat, dormiens interemit. Quia nimirum magistri vigilantes quidem scientia, sed vita dormientes, auditores suos, quos per vigiliis prædicationis nutriunt, dum, quod dicunt, facere negligunt, per somnum torporis occidunt; & negligendo opprimunt, quos alere verborum lacte videbantur. *S. Gregor. Moral. 21. c. 8.*

De eodem.

45 **BEATI**, inquit, pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Considerate diligenter, non pacificos sed pacificos commendari: sunt enim, qui dicunt, & non faciunt. Sane, quemadmodum non auditores legis iusti sunt, sed factores; sic non annun-

ciato.

ciatores pacis sunt beati, sed actores, *S. Bernard. de conuersione ad clericos, c. 35.*

De eodem.

SICVT stomachus accipiens cibum coquit eum 46
in semetipso, & per totum corpus dispergit; sic & Sacerdotes accipiunt scientiam sermonis per scripturas ex Deo, & excoquentes eam in se, id est, tractantes, & meditantés apud se, vniuerso populo subministrant. Et sicut, stomacho subministrante, vnumquodque membrum suscipit nutrimentum, & conuertit ipsum in se secundum suam naturam; vtpote quod suscipit iecur, totum fit sanguis, quod fel, bilis efficitur, quod ascendit in pulmonem, phlegmata fiunt, quod autem in mammillas, totum efficitur lac: sic Sacerdotibus in Ecclesia loquentibus verbum omnes suscipiunt. Vnusquisq; autem conuertit illud secundum proprium cor, &c. Videte ergo, Sacerdotes, quo modo vos componatis verbo, & opere, &c. *S. Chrysof. hom. 38. in Mattheum.*

De eodem.

NVDA facta satis non sunt ad hoc, vt alios edo- 47
ceas, nisi & cum his verba accedant. Quæ vox non est mea, sed Saluatoris nostri Iesu: *Quisquis enim, Mat. 5.* inquit, fecerit simul, & docuerit, hic magnus vocabitur. Quod si is, qui facit, idem & doceat, superuacaneum certe id foret, quod secundum additum est: dixisse enim satis erat, *Quisquis fecerit tantum, Itaque, quod vtraque illa distinxerit,*
osten-

ostendit, alias esse operum partes, alias sermonis; atque vtrumq; alterius subsidio indigere ad consummatam ædificationem. *S. Chryf. l. 4. de Sacerdot.*

De eodem.

48 GALLVS, cum iam edere cantus parat, prius alas excutit, & semetipsum feriens vigilantiorē reddit. Quia nimirum necesse est, vt hi, qui verba sanctæ prædicationis norunt, prius studio nouæ actionis euigilent; ne, in semetipsis torpētes opere, alios excitent voce, &c. *Gregor. Pastor. p. 3. c. fin. & Moralium lib. 30. c. 4. Concil. Paris. c. 4.*

De eodem.

49 MAGNI periculi est, statim euomere, quod non concoxeris. *Epicletus in Enchiridio, c. 69. Vide supra p. 1. c. 5. de Sacramentorum ministracione à cap. Sacerdos, n. 8.*

Talis sit doctor, vt eius orationē timeat, qui monitionem contempfit.

50 TIMEAT orationem tuam, qui admonitionem contempfit: cui tu, Sacerdos, irasceris, Deum sibi iratum, non hominem, putet, &c. *S. Bernard. de consider. l. 4. ad fin.*

Correctio ostendit peccatum occultum etiam illi, qui commisit.

51 CLAVIS apertionis est sermo correctionis, quia increpando culpam detegit, quam sæpe nescit ipse etiam qui perpetravit. *S. Bonau. in Phar. l. 4. c. 34. ex S. Gregor. Past. p. 2. c. 4. dist. 4. c. sit Rector.*

Fouet

Fouet quis vitia, quæ non reprehendit, & ea in se habere conuincitur.

ERROR, cui non resistitur, approbatur; & veritas, cum minime defensatur, opprimitur. Negligere quippe, cum possis deturbare, peruersos, nihil aliud est, quam fouere: nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare. *Innoc. dist. 83. c. eo. cum seqq. dist. 86. c. facientes.*

De eodem.

SACERDOS, qui alium, cum potest, ab errore non reuocat, seipsum errare demonstrat. *S. Leo. ep. 93. c. 15. de hæreticis c. 2.*

De eodem.

PECCATVM Sacerdotis peccatum populi appellat Legislator, quia negligens sensibilis Sacerdos, aut peccans ipse, aut non vindicans in peccatoribus, illicit eos, qui rudes sunt, ad similia. *Isichius in Leuit. l. i. c. 4.*

Admonendi sunt delinquentes, nec eorum vitia dissimulanda.

DIXIT, Vt disperderet eos, si non Moyse electus eius stetisset in confectione in cōspectu eius. Attēde hoc, Sacerdos. Perierat enim populus, nisi Moyse confregisset iram omnipotentis Dei: & tu, cum videris populum Dei delinquentē, canetuba, annuncians eis delicta eorum; ac sta in confectione ad Deum, vt auertatur furor eius ab eis. *S. Hieron. ep. 105.*

De eodem.

56 Nos, qui ex oblationibus fidelium viuimus, quas illi pro peccatis suis obtulerunt, si comedimus, & tacemus, eorū proculdubio peccata manducamus. *S. Gregor. hom. super illa verba, Dignus est operarius.*

De eodem.

57 MAGNA Sacerdotis gloria est rectitudo subditorum. Vnde bene egregius prædicator discipulis *1. Thef. 2.* dicit: Quæ est nostra spes, aut gaudium, aut corona gloriæ? nonne vos ante Dominum? Sed, cum Sacerdotes vitam discipulorum negligunt, & nullum de eorum profectibus ante Dominum fructum ferunt, quid aliud, quam inglorij dicuntur? Quia ante districtum Iudicem nimirum gloriam tunc non inueniunt, quam modo in subditorum suorum moribus prædicationis studio non exquirunt. *Idem S. Gregor. Moral. l. II. c. 9.*

De eodem: & quod ex vno peccante omnes interficiuntur; & Deus irascitur in populum, quando Sacerdotes nimis benigni sunt aduersus delinquentes.

58 *Nu. 16.* ILLVD non otiose transmittendum est, quod vno peccante, ira Dei super omnem populum venit. Hoc quando accidit? Quando Sacerdotes, qui populo præsumunt, erga delinquentes benigni videri volunt; & verentes peccantium linguas, ne forte mala de eis loquantur, Sacerdotalis seueritatis immemores, nolunt complere, quod scriptum est: Peccan-

Peccantem coram omnibus argue, vt & cæteri timorem habent. Et iterum: Auferte malū ex vobis ipsis. nec, zelo Dei succensi, imitantur Apostolum, dicentem: Tradidi huiusmodi hominem Satanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus fiat. neque illud Euangelij implere student, vt, si viderint peccantem, primo secrete conueniant, post etiam duobus, vel tribus adhibitis; quod si contempserit, & post hæc Ecclesiæ correctione non fuerit emendatus, de Ecclesia expulsus velut gentilem habeant, ac publicanum. & dum vni parcunt, vniuersæ Ecclesiæ moliuntur interitum. Quæ ista bonitas? quæ ista misericordia? vni parcere, & omnes in discrimen adducere? Polluitur enim ex vno peccatori populus, sicut ex vna oue morbida vniuersus grex inficitur: sic vno fornicante, vel aliud quodcumque scelus committente, plebs vniuersa polluitur. *Origenes Homil. 7. in Iosue dist. 45. c. sed & illud. dist. 50. c. si quis Diaconus.*

De eodem.

NIHIL in Sacerdote tam periculosum apud Deum, tam turpe apud homines, quam quod sentiat non libere denuntiare: siquidem scriptum est: Et loquebar de testimoniis tuis in conspectu Regum, & non confundebar, &c. *S. Ambros. ad Theodosium Imperatorem l. 5. ep. 29.*

De eodem.

ÆDIFICANTES sunt Sacerdotes, qui, generationes hominum super generationem per doctrinam

nam ædificantes, quasi lapidem super lapidem ponentes, domum Dei componunt. Sicut enim ædificantes nodosos lapides, & habentes torturas, ferro dolant, postea vero ponunt eos in ædificio; alioqui non dolati lapides lapidibus non cohererent: sic & Ecclesiæ doctores vitia hominũ quasi nodos acutis increpationibus primum circumcidere debent, & sic in Ecclesiæ ædificatione collocare; alioqui, vitiis manentibus, Christiani Christianis concordare non possunt. *s. Chrysost. super Matth. hom. 4.*

De eodem; & quod Heli punitus est, quia minus seuerè peccata filiorum corripuerit.

- 61 SACERDOTES pro populorum iniquitate damnantur, si eos aut ignorantes non erudiãt, aut peccantes non arguant, testante Domino ad Prophetam: *Ezechi. 3.* Speculatorem dedi te domui Israël: si non fueris locutus, vt custodiat se impius à via sua mala, ille in iniquitate sua morietur; sanguinem autem eius de manu tua requiram. Sic Heli Sacerdos pro filiorũ iniquitate damnatus est; & licet eos delinquẽtes admonuerit, sed tamẽ non, vt oportebat, redarguit, &c. *s. Isidorus de summo bono l. 3. c. 46.*

De eodem.

- 62 HELI Sacerdos pro filiorum iniquitate damnatus est, quod eos peccantes minus seuerè animaduersione plectebat. Me miserum! Et quidem coërcuit, & quidẽ corripuit; sed leuitate, & mansuetu-

suetudine patris, non auctoritate, & seueritate Pontificis. Qua sententia discant Sacerdotes, quo modo ipsi propter peccata filiorum, id est, propter scelera populi, puniantur: quique etiam, quamuis sancti sint, culpa tamē subditorum eisdem, si non coërcent, deputatur. *Idem S. Isidorus l. I. Reg. c. I. S. Basilius in reg. breu. interrog. 47.*

De eodem.

NONNULLA sunt vehementer increpanda; vt, 63
cum culpa ab auctore non cognoscitur, quanti sit ponderis, ab increpantis ore sentiatur: & cum sibi quis malum, quod perpetravit, leuigat, hoc contra se grauius ex corripientis asperitate pertimescat. Debitum quippe rectoris est, subditorū mala, quæ tolerari leuiter non debent, cum magna zeli asperitate corrigere: ne, si minus contra culpas accenditur, culparum omnium reus ipse teneatur. *S. Gregor. Pastoral. p. 2. c. 10. p. 3. admon. 23.*

De eodem: quodque doctor procul esse debet ab assentatione.

OPORET, Dei Sacerdotem non obsequiis de- 64
cipientibus fallere, sed remediis salutaribus prouidere. Imperitus est medicus, qui tumentes vulnorum sinus manu parcente contrectat; & in altis recessibus viscerū virus inclulū, dum seruat, exaggerat. Aperiendū vulnus est, & secandum, & putredinibus amputatis, medela fortiore curandum. Vociferetur, & clamet licet, & conqueratur æger impatiens per dolorem; gratias aget postmodum,

cum senserit sanitatem. Emerfit enim, fratres dilectissimi, nouum genus cladis, & quasi parum persecutionis procella sauiert, accessit ad cumulum sub misericordiae titulo malum fallens, & blanda perniciet. Contra Euangelij vigorem, contra Deum, ac Dei legem, temeritate quorundam, laxatur incautis communicatio: irrita, & falsa pax, periculosa dantibus, & nihil accipientibus profutura, *S. Cypr. serm. de lapsis.*

De eodem.

65 SVNT nonnulli, qui, dum malefacta hominum laudibus efferunt, augent, quae increpare debuerant. Hinc enim per Prophetam dicitur: *Vae qui consuunt puluillos in omni cubito manus, & faciunt cervicalia sub capite vniuersae aetatis. Ad hoc quippe sub cubitu puluillus, vel cervical sub capite iacentis ponitur, vt molliter quiescat. Quisquis ergo male agentibus adulatur, puluillum sub cubito, vel cervical sub capite iacentis ponit, vt, qui corripit ex culpa debuerat, in ea fultus molliter conquiescat. S. Gregor. dist. 46. c. eod.*

De eodem: & quod docenda, quae Spiritus sanctus, non proprius, dictauerit.

66 ILLE, cui dispensatio verbi commissa est, etiam sancte viuat, & tamen perditte viuentes arguere aut erubescat, aut metuat, cum omnibus, qui eo tacente perierunt, perit. Et quid ei proderit non puniri suo, qui puniendus est alieno peccato? &c. Sacerdotem speculatorem appellat Prophetas: vt, sicut

sicut speculatoris est, de loco editiore prospicere, & plus omnibus contemplari; ita Sacerdos debet esse proposita sublimitate celsior cunctis, & maioris scientiæ habere gratiam, qua possit sub se viuentes instruere. Audiens, inquit, ex ore meo, sermonem annuntiabis eis ex me, vt hoc dicat Sacerdos, quod ex diuina lectione didicerit, quod illi Deus inspirauerit, non quod ex præsumptione humani sensus inuenerit, &c. *S. Prosper. de vita contempl. l. 1. c. 20. Concil. Paris. c. 5. de quo vide infra, à. c. Erat Moses, n. 104.*

Ezechi.
33.

De eodem.

Cui docendi munus commissum est, is, si annunciare neglexerit, perinde vt homicida iudicatur. *S. Basilius in regul. breu. interrog. 45.*

67

De eodem.

Nos, qui Sacerdotes vocamur, qui supra ea mala, quæ propria habemus, alienas quoque mortes addimus: quia tot occidimus, quot ad mortem ire quotidie tepidi, & tacentes videmus. *S. Gregor. hom. II. super Ezechielem.*

68

De eodem.

FACIENTIS proculdubio culpam habet, qui quod potest corrigere, negligit emendare. Scriptum quippe est: Non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus, participes iudicantur; & libat Domino prospera, qui ab afflictis pellit aduersa;

Rom. 16.

e s

uerfa;

uerfa; & negligere, cum possis deturbare peruersos, nihil aliud est, quam fouere; nec caret scrupulo consensionis occultæ, qui manifesto facinori definit obuiare; & probat odisse se vitia, qui condemnat errantes; nec relinquit sibi locum deuiandi, qui non perpercerit excedenti; & primus gradus innocentia est, odisse nefanda; & latum pandit delinquentibus aditum, qui iungit cum prauitate consensum; & nihil prodest alicui, non puniri proprio, qui puniendus est alieno peccato. *IOANNES PAPA viij. dist. 86. c. eod. S. Gregor. lib. 7. ep. 114. Ino p. 6. c. 15.*

De eodem.

70 Si Sacerdos, quoniam speculator à Domino constitutus est populis sibi concreditus, malum, quod lædere solet, annunciauerit, hac sibi vigilantia coronam conciliabit: tursus vero incidet in mala, quæ per iram Dei accidunt, si tacuerit; haud mediocri damno afficiens eos, quos in clamationibus suis ad rectam viam inducere debebat. *S. Cyril. Alex. in Apolog. ad Theodosium.*

De eodem; & maxime cum iram Dei propter peccata sæuire prospexerit.

71 *Esai. 58.* CVM prædicatores sine cessatione populo Dei prædicare necesse sit, iuxta illud: Clama, ne cessatum maxime eis facere necesse est, quando iram Dei contra populum Dei meritis exigentibus grassari prospexerint, iuxta illud, quod Dominus per

per Ezechielem loquitur: Terra, cum induxero super eos gladium, &c. *Concil. Paris. c. 5.*

Doctrina, & consolatio Sacerdotis semper opportuna est, maxime autem tempore persecutionis.

S. Chrysoft. hom. 51. super Matth.

72

Bona doctrina etiam per malum doctorem utilis.

LIXIVVM per cinerem humidum fluens lauat, 73
& non lauatur: ita bona doctrina per malum doctorem animas credentium lauat à fordibus peccatorum. *S. Hieron. dist. 83. c. nihil, §. fin.* Quia non contaminatur donum Christi, per illum enim purus fluuius transit, & venit ad fertilem terram. *S. August. 1. q. 1. si iustus. De quo vide sup. p. 1. c. 2. §. 3. de obedientia, à cap. non merita personarum, n. 40. c. 5. de Sacramentorum administratione, à. cap. si quis dixerit, n. 11.*

Bonus auditor doctrinam respicit, non demerita docentis.

QVIA tam graue pondus imminet cervicibus nostris, quibus dicitur: Si non annunciaueris iniquitatem suam, sanguinem eius de manu tua requirã, necesse nobis est, quoscumq; negligentes aut secrete, aut publice castigare. Sed, quando corripimus, ille, quem corripimus, si malus est, attendit, à quo corripitur; & facilius in correptore suo, quam in se libenter agnoscit, quod corrigat: & si

74

Ezech. 3.

& si vera inuenerit, quæ & ipse dicat in eum, à quo corripitur, gaudet. Quanto melius gauderet de sua sanitate correptus, quam de alieno languore correptus? Ecce putas verum esse, quod dicis. Inuenisti aliquid in homine, à quo reprehensus es, tamen per illum tibi veritas loquebatur: per malum, per iniquum veritas tibi loquebatur. Queris, quid reprehendas in homine, inueni potius, quid reprehendas in veritate. Velis, nolis, illa est aduersaria tua, in qua non inuenies, quod accuses. Illam fac amicam, si potes. Aduersarius tuus sermo Dei est, & c. s. *Augustinus hom. 5. ex 50. homiliis. Vide inf. Audiendi, n. 106.*

**Qualiter Sacerdos meritum, vel crimen
acquiret de doctrina, & Sacerdotio
suo.**

- 75 **MVLT**I Sacerdotes, & pauci Sacerdotes, multi nomine, pauci opere. Videte ergo, quo modo sedetis super cathedram: quia cathedra non facit Sacerdotem, sed Sacerdos cathedram; non locus sanctificat hominem, sed homo locum. Qui bene sederit super cathedram, honorem accipit ab illa; qui male sederit, iniuriam facit cathedræ: ideoque malus Sacerdos de Sacerdotio suo crimen acquirit, non dignitatem. In iudicio enim sedens, si quidem bene vixeris, & bene docueris, omnium iudex es; si autem bene docueris, & male vixeris, tui solius condemnator eris: nam, bene viuendo, & bene

bene docendo, populum instruis, quomodo debeat viuere; bene autem docendo, & male viuendo, Deum instruis, quo modo te debeat condemnare, &c. *S. Chrysoft. dist. 40. c. eod.*

Peccantium lapsus non per vim corrigendi.

Non licet tanta cum auctoritate homines curare, cum quanta oues pastor curat, &c. Christianis enim minime omnium licet peccantium lapsus vi corrigere, &c. Neque enim temere ad delictorum modum oportet, & mulctam ipsam adhibere; sed tamquam coniecturis quibusdam explorandus est delinquentium animus; ne qua fiat, vt, dum consuere vis quod interruptum est, scissuram deteriorem facias; ac, dum eum, qui lapsus est, erigere, atque emendare studes, casus ipse per te maior reddatur, &c. Humanus enim animus posteaquam verecundiæ fines semel transire coactus est, in indolentiam dilabitur. Tum autem neque verbis blandis paret, neque minis flectitur, neque beneficiis mouetur. *S. Chrysoft. l. 2. de Sacerdotio. Vide Ciceronem. l. 3. de Legibus.*

De eodem.

CORREPTI mens ad odium repente proruit, si hanc immoderata increpatio plusquam debuit addicit, &c. Plerumque contingit, vt, dum culpa subditorum magna cum inuectione corripitur, magistri lingua vsque ad excessus verbi protrahatur;

tur; cumque increpatio immoderate accenditur, corda delinquentium in desperatione deprimuntur. *S. Bonan. in Phar. l. 3. cap. 36. ex S. Gregorio Pastoral. p. 2. c. 10. Vide optimum exemplum apud Casianum coll. 2. c. 13.*

De eodem.

- 78 NON tantum in reprehendendo Sacerdotibus fiducia opus est; verū multo magis opus est mansuetudine, quam fiducia: neminem enim mortaliū sic auersantur, oderuntque ij, qui peccant, atque eum, qui parat redarguere; captantque occasionem, vt elabantur, cupientes effugere reprehensionem. Neesse est igitur, vt eos mansuetudine, humanitateque retineamus, &c. *S. Chryso. hom. 4. super c. I. Isaie.*

De eodem.

- 79 SÆPE deterius frangitur, quod fractum est, cum fractura incaute colligatur; ita, vt grauius scissuram sentiat, si hanc immoderatus ligamenta constringant. Vnde neesse est, vt, cum peccati vulnus in subditis corrigendo restringitur, magna se sollicitudine etiam districtor ipse moderetur; quatenus sic iura disciplinæ contra delinquentes exerceas, vt pietatis viscera non amittat, &c. Miscenda est ergo lenitas cum seueritate, faciendum quoddam temperamentum ex vtroque, vt neque multa asperitate exulcerentur subditi, neq; nimia benignitate soluantur. *S. Gregor. Pastoral. p. 2. c. 6. Vide sup. c. 3. §. 3. de suauitate, cap. Sunt nonnulli, n. 24.*

De

De eodem.

SACERDOTIS tantum est arguere, liberamque 80
 præstare admonitionem, non mouere arma, non
 clypeos vsurpare, non vibrare lanceam, nec arcum
 tendere, nec iacula mittere, sed tantum arguere,
 ac liberam præstare admonitionem. *S. Chrysof.*
hom. 4. super c. I. Isaiæ.

De eodem.

MAGNA diligentia opus est, ne, dum prodesse 81
 proximo cupis, maioris damni auctor sis. Nam,
 quæcumque ille post curationem tuam impru-
 dentem peccata commiserit, futurum est, vt ho-
 rum singulorum pœna cum illo medico commu-
 nis sit, qui vulnus probe non inciderit. *Idem S. Chry-
 sof. l. 3. de Sacerdotio.*

De eodem.

IN correptione vitiorum subesse menti debet 82.
 iracundia, non præesse: vt executionem iustitiæ
 non dominando præueniat, sed famulando sub-
 sequatur; & notū iudicium possessa impleat, non
 possidens præcurrat. *S. Gregor. Moral. l. 26. cap. 28.*
 Nam, qui fratrem suum delinquentem cum indi-
 gnatione & ira reprehendit, is non liberat eum à
 peccato, sed se ipsum peccatis obstringit.

S. Basilius orat. 6. de instit.

Et admonit.

Et

Et tolerandi, & corrigendi peccatores
pro tempore.

83 Non est contrarius Apostolus Domino, qui
1. Ti. 5. dicit: Peccantes coram omnibus argue, vt ceteri
Mat. 18. timorem habeant. Cum ille dicat: Corripe eum
inter te, & ipsum solum. Vtrumque enim facien-
dum est, sicut infirmitatis diuersitas admonet eo-
rum, quos vtique non perdendos, sed corrigen-
dos, curandosque suscipimus; & alius sic, alius au-
tem sic sanandus est. Ita etiam est ratio dissimulan-
di, & tolerandi malos in Ecclesia; & est rursus ra-
tio castigandi, corripiendi, non admittendi, vel à
communione remouendi. *S. August. de fide & ope-
ribus, c. 3. S. Gregor. Pastor. p. 3. c. 4.*

Et Boum mansuetudinem, & Leonum
feruorem habere debet Sacerdos.

84 SACERDOTES, atque doctores, inter coronas,
& pectus, id est, inter fortitudinem boni operis,
quo ad victoriam currunt, & caritatis concordi-
am, qua à se vicissim non discrepant, per Boues,
Leones, & Cherubim designati sunt: quia in ple-
nitudine scientiæ, quam habent, necesse est, vt &
boum mansuetudinem teneant, & feruorem leo-
num; quatenus in disciplina, quã prædicant, & ex
sancto zelo accensi sint, & ex paterna dulcedine
tranquilli, &c. Tanta quippe debet esse discretio,
vt nec disciplina nimia, nec misericordia sit remil-
sa: ne, si inordinate culpa remittitur, is, qui est cul-
pabilis

pabilis, in reatu grauius astringatur, &c. Exhibenda itaque prauis est asperitas in ostensione, caritas in mente. *Idem S. Gregor. Hom. 9. super Ezechielem.* Qui enim peccatori prædicat, tanta dispensatione componere prædicationem debet, vt nec, derelicta spe, timorem subtrahat; nec, spe subtracta, in solo eum timore derelinquat. *S. Bonau. in Phar. l. 4. c. 34. ex eodem S. Gregor.*

De eodem.

ILLUD primum admonendum sancta Synodus censet, vt se pastores, non percussores, esse meminert; atque ita præesse sibi subditis oportere, vt non in eis dominantur, sed eos tamquã filios, & fratres diligant; elaborentq; vt, hortando, & monendo, ab illicitis deterreant: ne, vbi deliquerint, debitis eos pœnis coërcere cogantur. Quos tamen, si quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, &c. *Vide sup. c. 3 §. 3. de suauitate. cap. si quid per humanam, n. 26.*

Sacerdotis correctioni obediendum.

ALIQUI, cum sint minus subditi, moleste ferunt, cum à Sacerdotibus arguuntur, dicuntque: Grauius irascitur Sacerdos, patientior esse deberet. Audi, optime clerice: Sacerdotis exigis patientiam, & tui non exigis disciplinam? nescis, quia mihi salutis causa arguere aliquando permissum est; tibi, numquam peccare concessum est? dicit enim Apostolus: Increpa opportune, importune, argue. f Esto

2. *Ti. 4.* Esto ergo in omnibus subditus Sacerdoti, si via eum esse mansuetum. *S. Ambros. ferm. 65.*

De eodem.

87 IN causa Dei, quem audies, si Sacerdotem non audis, cuius maiore peccatur periculo? Quis tibi verum audebit dicere, si Sacerdos non audeat? *S. Ambros. l. 5. c. 29.*

Non est petenda venia à subditis, si quando durius iusto fuerint increpati.

88 Quando necessitas disciplinæ, &c. *Vt sup. c. 4. §. 2. de const. n. 15.*

De eodem.

89 NECESSE est, vt exasperatus rector, cum subditorum mentem plus se, quam debuit, percussisse considerat, apud se semper ad pœnitentiam recurrat: vt per lamenta veniam in conspectu veritatis obtineat ex eo etiam, quod per zeli eius studium peccat. Quod figurate Dominus præcipit per *Deu. 10* Moysen, dicens: Si quis abierit cum animo suo simpliciter in siluam ad ligna cædenda, & lignum securis effugerit manu, ferumq; lapsum de manubrio amicum eius percusserit, & occiderit, hic ad vnam supradictarum vrbium fugiat, & viuet, &c. *S. Greg. Pastor. p. 2. c. 10.*

Excommunicetur, qui exierit de Ecclesia Sacerdote prædicante.

90 SACERDOTE in Ecclesia verba faciente, qui egressus de auditorio fuerit sine graui necessitate, excom-

excommunicetur. *Concil. Carthag. 4. c. 24. dist. I. de consecr. c. eod.*

Sacerdos ante prædicationem oret.

IPSA hora prædicationis Sacerdos iam vt dicat, 91
 accedens priusquam exerat proferentem lingu-
 am, ad Deum leuet animam sitientem, vt eructet
 quod biberit, vel quod impleuerit fundat. Cum
 enim de vna quaq; re, quæ secundum fidem, dele-
 ctationemq; tractandæ sunt, multa sint, quæ di-
 cantur; & multi modi, quibus dicantur, ab eis, qui
 hoc sciunt, quis nouit, quid ad præsens tempus
 vel nobis dicere, vel per nos expediat audiri, nisi
 qui corda omnium videt? *S. Augustinus de doctrina
 Christiana, l. 4. c. 15.*

Prædicator qualis.

SIT rector discretus in silentio, utilis, & cautus 92
 in verbo, ne aut tacenda proferat, aut proferenda
 reticescat, &c. Præconis officium suscipit, quisquis
 ad Sacerdotem accedit, vt ante aduentum iudi-
 cis, qui terribiliter sequitur, ipse scilicet clamando
 gradiatur. Sacerdos ergo, si prædicationis est ne-
 scius, quæ clamoris vocem daturus est, pro eo mu-
 tus? &c. Et, cum se ad loquendû preparat, cû quan-
 to cautelæ studio loquatur, attendat: ne, si inordi-
 nate ad loquendum rapitur, erroris vulnere corda
 audientiu feriantur; & cum fortasse sapiens videri
 desiderat, vanitatis compagē insipienter abscondat,
 &c. Prouidendû quoq; est sollicita intentione illis,
 vt ab eis, nõ solum praua nullo modo, sed ne recta
 f 2 quidem

quidem nimie, & inordinate proferantur: quia sepe dictorum virtus perditur, cum apud corda audientium loquacitas incauta importunitate leuigatur; & auctorem suum hæc eadem loquacitas inquinat, quæ seruire auditoribus ad vsum profectus ignorat, &c. Et apud auditoris mentem ipsa sua auctoritate se destruit, si habere importunitas opportunitatem nescit. *S. Greg. dist. 43. c. eod.*

De eodem.

- 93 NULLVS Sacerdos erit concionator absolutus, cui, præter vitam exemplarem, non adsint omnia, quæ sequuntur: nempe cognitio Scripturarum vtriusque Testamenti; ingenium velox, tolers, atque versatile; eloquentia vehemens, suadibilis, & suavis, neq; interim minus temperata, quam copiosa; prudentia rerum, ac personarum docendarum; experientia multiplex; immobilis constantia; deniq; Spiritus, qui si deerit, reliquis donis parum profecerit. Non enim vos estis, qui loquimini, sed Spiritus patris vestri, &c. *Concil. Colon. c. 8.*

De eodem.

- 94 TRES sunt Pastoris voces, scilicet suavis, dulcis & alta. Suavis ad infirmum, ad morientem dulcis, ad surdum pertinet alta. *Hugo lib. 2. de claustro anima.* Sonus autem medius est seruandus, vt neque lenitate sua auditum diffugiat, neque intentionis magnitudine sit molestus. *S. Basil.*

fil. Orat. 6. de inicit. & admonit.

De eodem.

PREDICATOR debet habere aurum, argentum, 95
 & balsamum; videlicet sapientiam, eloquentiam, *Mat. 9.*
 & honestatem: vt, quod dicit, intelligat; &, quod
 dixerit, & intellexerit, agat. Nam, qui fecerit, & *LUC. 4.*
 docuerit, magnus vocabitur in regno cælorum;
 alioqui dicitur ei: Medice, cura te ipsum, similis fi-
 culneæ, quæ folia sine fructu producit. *Innoc. 3. in*
proæmio suorum operum.

De eodem.

LINGVA nostra bonis fomentum sit, prauis 96
 aculeus, tumidos retundat, iratos mitiget, pigros
 exacuat, desides hortatu succendat, refugientibus
 suadeat, asperis blandiatur, desperatos consoletur.
 Et, quia ductores dicimur, viam salutis gradien-
 tibus ostendamus. *S. Bonau. in Phar. l. 4. c. 34. ex. S.*
Gregor. l. 7. indict. 2. ep. III.

De eodem.

PENSARE debet doctor, quid, cui, quando, 97
 qualiter, & quantum loquatur. Si enim vnum ho-
 rum defuerit, locutio apta non erit. Scriptum
 namque est: Si recte offeras, recte autem non dif-
 feras, peccasti. Recte autem offerimus, cum bono
 studio bonum opus agimus, sed recte non
 diuidimus, si habere discretionem in
 bono opere postponamus, &c.

Idem S. Greg. hom. 2. super
Ezechielem.

De eodem : ac de Sanctorum historiis
prædicandis.

- 98 SANCTORVM historiis ne nimis immoreetur prædicator : quin potior pars Euangelio detur, & epistolæ explicandis. Quod si fabulosa videtur historia, ne attingat quidem; si verisimilis, leuiter, eaque decerpat, quæ imitanda videantur. Miracula quoq; ne imprudentius iactentur, nisi quæ scripturis prodita, aut à non leuibus scriptoribus summa cum historiæ fide tradita fuerint. *Concil. Colon. c. 23.*

De eodem.

- 99 Hoc sane scire debemus, quod Sacerdos aliis vestimentis induitur, dum est in sacrificiorum ministerio, aliis vero, cum procedit ad populum. Quod Paulus sapiens Sacerdos fecit in cœtu perfectorum, velut intra sanctos positus, stolam summæ doctrinæ indutus, dicens: Sapientiam loquimur inter perfectos, sapientiam autem non huius mundi, &c. Et, cum vadit ad illos, qui incapaces sunt, mutat stolam, & inferiora docet, dicens: Lac vobis potum dedi, non escam, &c. *Ven. Beda super Leuit. c. 6. Vide sup. c. 3. §. 3. de suauitate, cap. nihil tam onerosum, n. 32.*

De eodem: ac de inani gloria vitanda.

- 100 QVIA puluis inanis gloriæ pedibus prædicatorum frequenter adhæret, debet vtique prædicator excutere puluerem de pedibus suis, ipsosq; compun-

punctionis aqua lauare, vt mundus sit totus; ne forte, cum aliis prædicauerit, ipse reprobus fiat. *S. August. de doct. Christ. l. 4. c. 15. S. Gregor. Pastor. p. 2. c. 8. p. 3. admon. 25.*

De eodem; ac de contemptu laudis, & vituperij.

QVI aliorum edocendorum prouinciam suscepit, is ne de aliorum laudibus dependeat, &c. *101*
Vt sup. c. 1. §. 2. de intentionis puritate, n. 14. & inf. c. 8. §. 6. n. 25. cum seqq. de temporalium contemptu.

De eodem.

CVM gaudio Sacerdotes arguunt populum, iuxta Apostolum, quando correcti proficiunt; & tristes hoc faciunt, quando se nihil proficere in suis contemptoribus ingemiscunt: ac sic hoc dicit illis expedire, vt cum gaudio, non gementes eos increpent Sacerdotes, qui doctores suos sua correctione lætificant, & eorū gaudia incremento sui profectus accumulunt. *S. Prosper de vita contempti. lib. 2. c. 3.* *102* *Heb. 3.*

Sacerdos secundum scripturas prædicet, non secundum sensum humanum.

QVI ad veræ prædicationis verba se præparat, necesse est, vt causarum origines à sacris paginis sumat, vt omne quod loquitur ad diuinæ auctoritatis fundamentum reuocet, atque in eo ædificium suæ locutionis firmet. *S. Bonau. in Phar. l. 4. c. 34. ex S. Gregor.* *103*

De eodem.

- 104 ERAT Moyses indefinenter in tabernaculo Domini, vt à Deo aliquid disceret, aut ipse populum doceret. Hæc duo sunt Pontificis opera, vt aut à Deo discat legendo Scripturas sacras, & sapius meditando, aut populum doceat; sed illa doceat, quæ à Deo ipse didicerit, non ex proprio corde, vel humano sensu, sed quæ Spiritus sanctus docet. *s. Hieron. dist. 36. c. si quis vult. s. Prosper vt sup. ille cui dispensatio, n. 66.*

De eodem.

- 105 CAVEBIT modis omnibus Sacerdos, ne lubricus in docendo sit, huc, illucque diffuens: & in primis, ne vento doctrinarum ab Ecclesia Catholica non receptarum, veluti nubes sine aqua, circumferatur; sed formam habeat bonorum verborum, ab Ecclesiæ (quæ columna veritatis est) instituto nihil discrepantium. *Concil. Colon. c. 9,*

De eodem.

- 106 AVDIENDI sunt Doctores, & Sacerdotes, dum docent, ex diuinis scilicet Scripturis, vt Deo placeat, & non secundum proprias cupiditates, vt scriptum est: & non iudicate ipsos, etiam si malam vitam habeant. Quod si in fide labantur, tunc non oportet credere, sed eos fugere, & iudicare. *s. Nilus in Nomocanone.*

De eodem.

- 107 MANDAMVS omnibus, qui hoc onus prædicationis sustinent, & in futurum sustinebunt, vt
Euange-

Euangelicam veritatem, & sanctam Scripturam, juxta interpretationem Doctorum, quos Ecclesia, vsusq; diuturnus approbavit, legendosque hactenus recepit, & in posterum recipiet, prædicent, & explanent; nec quidquam ex proprio sensu contrarium, vel dissonum adijciant. *Concil. Lateran. sub Leone x. sess. II.*

Quæ docenda populos.

OMNIS Presbyter omnibus Parochianis suis ¹⁰ Symbolum, & Orationem Dominicam aut ipse insinuet, aut aliis insinuandam iniungat. Et, cum ad confessionem tempore Quadragesimæ veniunt, hoc ab vnoquoque sibi decantari faciat, nec ante sacram communionem alicui tradat, nisi hæc ex corde pronuntiare voluerit. Si quidem sine horum sciëntia nullus saluus esse poterit: in vno enim fides Christiana continetur; in alio, quid orare, & à Deo petere debeamus, exprimitur, &c. Nullus autem de stoliditate sensus, & tenuitate ingenij causetur; quia hæc tam parua sunt, vt nemo tam hebes, & barbarus sit, qui hæc dicere, & verbis communibus pronuntiare non possit. *Sacerdotale Romanum p. I. c. 5. ex Concil. Rhem. c. 8.*

De eodem.

HORTAMVR vos, Domini Sacerdotes, paratos ¹⁰⁹ esse ad docendas plebes vestras. Qui Scripturas scit, prædicet scripturas; qui vero nescit, hoc saltem, quod notissimum habet, plebibus dicat; Vt declinent à malo, & faciant bonum, inquirent pa-
f 5
cem,

Psal. 36. cem, & sequantur eam: Quia oculi Domini super iustos, & aures eius in preces eorum vultus autem Domini, &c. Nullus ergo excusare se poterit, quod non habet linguam, vnde possit aliquem ædificare. Mox enim, vt quemlibet errantem viderit, prout potest, & valet, aut arguendo, aut obsecrando, aut increpando, ab errore retrahat, & ad peragendum opus hortetur. *Iuo p. 2. c. 54. ex S. Augustino.*

De eodem: & quæ non docenda.

XI APVD rudem plebem difficiliore, & subtiliores quæstiones, quæq; ad ædificationem non faciunt, & ex quibus plerumq; nulla fit pietatis accessio, à popularibus concionibus secludantur. Incerta iterum, vel quæ specie falsi laborant, eulgari, ac tractari non permittant Episcopi. Ea vero, quæ ad curiositatem quandam, aut superstitionem spectant, vel turpe lucrum sapiunt, tamquã scandala, & fidelium offendicula, prohibeant. *Concil. Trident. Sess. 25. in decreto de purgatorio.*

Infirmis mentibus alta prædicari non debent.

XII SCIENDVM est Prædicatori, vt auditoris sui animum ultra vires non trahat; ne, vt ita dicam, dum plus quam valet tenditur, mentis chorda rumpatur. Alta enim quæque debent multis audientibus contegi, & vix paucis aperiri. *S. Gregor. Pastor. p. 3. c. 5. Moralium. l. 20. c. 2.*

Præ-

Prædicandum etiam illis, de quorum cō-
uersione desperamus, & incredulis, &
quos scimus non obedituros, vt in ex-
cusabiles sint.

Vide apud Isaiam c. 6. Ieremiam c. 7. Ezechielem c. 1. 112.
3. 33.

De rebus à Sacerdote prædicandis.

Vide Concil. Rhem. c. 2. & 45. Concil. Rhotomag. c. 1. 113
2. 3. 5. & Brachar. c. 6. 20. 21. Tribur. c. 4. Agath. c. 4.
& 5. Aurelian. c. 3. 4. 10. Turon. c. 3. & 38. & optime
omnium Concil. Lateran. sub Leone x. sess. 19.

De Lectione, & Scientia Sa-
cerdotum. §. II.

SUMMARIUM.

PRÆCEPTUM est Sacerdotibus, vt habeant
scientiam, & doceant legem, ab eisq; re-
quiratur, & in ea meditentur assidue. 1. 2.
7. 8. 9. 10. 12.

Quia penes eos est scientia Scripturarum. 19.

Similes enim sunt vaccis, & populi vitulis. 45.

Et ideo debet esse Sacerdos illustratus, & illustrandi
vim habere. 40.

Ea videlicet scire tenetur, quæ populis sunt necessaria
ad salutem. 47.

Et Scripturas sacras, & alia multa. 48. 49. 50.

Non enim sufficit illi innocentia vitæ sine scientia. 41.
42. 43. 44.

Pro-

- Propterea non debet ignorare Canones. 51. 52.
 Quia illi ignorantia, vt pestis, abijcienda est. 53. 54. 55.
 56. 57.
 Et ignorantes damnantur, & à Sacerdotio repelluntur,
 & à Domino ignorantur. 5. 6. 11.
 Et propterea populus Israël ductus est captiuus, quia
 non habuit scientiam. 4.
 Et, qui semel cœperit Scripturas contemnere, numquam
 excitabitur in illis, vt timeat. 59.
 Ideo beatus homo, qui eruditur à Deo. 3.
 Et prius debet esse discipulus, quam magister. 39.
 Quo fine studiis incumbendum. 13.
 Et qualiter disputandum. 60.
 Et scientia diuina, vel humana, qualiter acquirenda. 14.
 Ad diuinam comparandam non solum legendi commen-
 tarij, sed etiam vita emendanda. 15. 31. 37.
 Maxime humilitatis virtus amplectenda. 32.
 Et caritatis. 33.
 Et castitatis. 34. 35.
 Nec mundanis rebus occupari, aut laudibus capi, vel
 ad plura distrahi debet Sacerdos ad veram scientiam
 peruenire contendens. 36. 18.
 Lectioni non perfunctorie vacandum. 16.
 Lectioni certæ vacandum certis horis, & certis ingenij
 assuefaciendus animus. 17.
 Vera scientia intelligentiam difficile assequuntur poten-
 tes, nobiles, diuites, & eloquentes. 58.
 Scripturarum sanctarum lectio est salutis viaticum. 20.
 Et quasi quædam lucerna in nocte huius sæculi. 21.
 Et diuina incantatio. 22.

Et puteus Iacob. 38.

Earum laus, & varia epitheta. 25.

Et auctoritas, & necessarius vsus. 26. 27.

Et finis. 28. 29. 30. 31.

Biblia sacra numquam è manibus deponenda. 23.

Sacrae Theologiae studium commendatur. 24.

Inter legendum potest orari. 38.

Inter loquendum debet Sacerdos sermonem suum Scri-
pturarum lectione condire. 46.

Apud saeculares magistros non inuenitur scientia,
quam mundi contemptores assequuntur. 61.

Poëmatum, & fabularum, & saecularium literarum le-
ctio, Sacerdotibus interdicta. 62. 63. 64.

Aliquando tamen concessa, & quorsum. 65. 66.

Non tamen debet Sacerdos plus sapere, quam oportet. 67.

PRÆCEPTVM sempiternum est in generationes
vestras, & vt habeatis scientiam discernendi
inter sanctum, & profanum, inter pollutum, &
mundum; doceatisq; filios Israël omnia legitima
mea. *Leuit. 10.*

Non recedat volumen legis huius ab ore tuo, 2
sed meditaberis in eo diebus ac noctibus, vt custo-
dias, & facias omnia, quæ scripta sunt in eo: tunc
diriges viam tuam, & intelliges eam. *Ios. 1.*

Beatus homo, quem tu erudieris Domine: & 3
de lege tua docueris eum. *Psal. 93.*

Propterea captiuus ductus est populus meus, 4
quia non habuit scientiam, & nobiles eius inte-
rierunt

- rierunt fame, & multitudo eius siti exaruit. *Isa. 5.*
- 5 Speculatores eius cæci omnes, nescierunt vniuersi: canes muti non valentes latrare, &c. Ipse pastores ignorauerunt intelligentiam: omnes in viam suam declinauerunt, &c. *Isa. 56.*
- 6 Quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi. *Osee. 4.*
- 7 Interroga Sacerdotes legem. *Agg. 2.*
- 8 Labia Sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore eius: quia Angelus Domini exercituum est. *Malach. 2.*
- 9 Vobis datum est nosse mysterium regni Dei, cæteris autem in parabolis. *Luc. 8.*
- 10 Scrutamini Scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam æternam habere: & illæ sunt, quæ testimonium perhibent de me. *Ioan. 5.*
- 11 Si quis ignorat, ignorabitur. *I. Cor. 14.*
- 12 Attende lectioni, exhortationi, & doctrinæ. *Tim. 4.*

Quo fine studiis incumbendum.

- 13 SCIAS, quo ordine quo studio, quo fine quæque nosse oporteat. Quo ordine? vt id prius addiscas, quod est maturius ad salutem: quo studio? vt id ardentius, quod est vehementius ad amorem: quò fine? vt non ad inanē gloriam, aut propter curiositatem, aut aliquid simile, sed tantum ad tuam, & proximi ædificationem, &c. Sunt, qui scire volunt eo fine tantū, vt sciant ipsi: & turpis curiositas est. Et sunt, qui scire volunt, vt scientiam suam aliis vendant; verbi gratia, pro pecunia, & honoribus:

& tur-

& turpis quæstus est. Sed sunt, qui scire volunt, vt alios ædificent: & caritas est. Et item, qui scire volunt, vt ædificentur: & prudentia est. *S. Bonau. in Phar. l. i. c. 25. ex S. Bernardo super Cantica.*

Documentum de modo acquirendi scientiam, siue diuinam, siue humanam.

QVIA quæsiisti à me, carissime Ioannes, qualiter te studere oporteat in thesauro scientiæ acquirendo, tale à me tibi super hoc traditur consilium, vt per riuulos in mare non statim eligas introire: quia per faciliora ad difficiliora oportet deuenire. Hæc est ergo monitio mea, & instructio tua. Tardiloquū te esse iubeo, & tarde ad locutionē ascendentem. Conscientiæ puritatē amplectere. Orationi vacare non desinas. Cellā frequenter diligas, si vis in cellam vinariam introduci. Omnibus te amabilem exhibe. Nihil quære penitus de factis aliorum. Nemini te multum familiarem ostendas, quia nimia familiaritas parit contemptum; & subtractionis ab studio materiam subministrat. De factis, & verbis seculariū nullatenus te intromittas. Discursus super omnia fugias. Sanctorum, & bonorum imitari vestigia non omittas. Non respicias, à quō audias; sed, quidquid boni dicatur, memorię commenda. Ea, quæ agis & audis, fac vt intelligas. De dubiis te certifies, & quidquid potes in armariolo mentis reponere, satage, sicut cupiens vas implere. Altiora te ne quæsieris. Illa sequēs vestigia, flores, & fructus in vineā Domini Sabbaoth viles, quamdiu

diu vitam humeris proferes, ac produces: hæc si factus fueris, ad id attingere potes, quod affectas. *S. Thom. opusc. 68. Vide S. Bonau. in Luminaribus Ecclesiæ, super Genesim, serm. 19.*

Scripturarum notitiam habere cupiens non solum Commentarios legat, sed de emendatione vitæ curet, vt melius percipiat sensum Scripturarum.

- 15 AD Scripturarum notitiam pertingere cupiens, nequaquam debet omnes suos labores erga Commentariorum libros impendere, sed potius omnem mentis industriam, & intentionem cordis, erga emundationem vitiorum carnalium detinere. Quibus expulsis, confestim cordis oculi, sublato velamine passionum, Sacramenta Scripturarum velut naturaliter incipient contemplari: siquidem nobis, non vt essent incognita, vel obscura, Sancti Spiritus gratia promulgata sunt; sed, nostro vitio, velamine peccatorum cordis oculos obnubente, redduntur obscura. Quibus rursus naturali redditis sanitati, ipsa Scripturarum sanctarum lectio ad contemplationem veræ scientiæ abunde etiam sola sufficiat; nec eos commentariorum institutionibus indigere, sicut oculi illi carnales ad videndum nullius egent doctrina, si modo fuerint à suffusione, vel caligine cæcitatibus immunes. Ideo namq; & tanta varietas, erroresq; inter tractatores ipsos exorti sunt, quod plerique minime erga purgationem mentis adhibita diligentia

gentia, proficientes ad interpretandum eas, pro pinguedine, vel immunditia cordis sui, diuersa atque contraria vel fidei, vel sibi met sentientes, veritatis lumen comprehendere nequiverunt. *Cassianus l. 5. c. 34.*

Non damnat hic Cassianus Commentariorum libros, maxime Sanctorum; sed docet, præcipuum intelligendarum Scripturarum præsidium in cordis puritate positum esse.

Lectioni non perfunctiore vacandum.

DEBET Sacerdos amplecti eum, qui secundum **16** doctrinam est, fidelem sermonem, vt potens sit exhortari in doctrina sana; & eos, qui contradicunt, arguere. Quod vtique sollicitæ, atq; intentæ meditationis est, non perfunctoriæ lectionis. Et ad Timotheum scribens ait: Attende lectioni, & *Tim. 4.* exhortationi doctrine. Lectio enim frequens, nec intermissione aliqua destituta, doctrine munus operatur. *S. Ambros. super Psal. 118. serm. 10.*

Lectioni certæ vacandum certis horis, & certis ingeniis assuefaciendus animus.

CERTÆ lectioni certis horis vacandum est. **17** Fortuita enim & varia lectio, & quasi casu reperta, non ædificat, sed reddit animum instabilem; & leuiter admissa leuius recedit à memoria. Sed certis ingeniis immorandum est, & assuefaciendus animus, &c. Et de quotidiana lectione aliquid quotidie in ventrem memorię demittendum est, quod fidelius digeratur. *S. Bernard. ad fratres de Monte Dei.*

g

Ani-

Animus ad plura non distrahendus.

- 18 QVÆ ad res plures animi fit distractio, & mentis identidem modo ad hanc, modo ad illam applicatio, præterquam quod opus nullum perfecte perduci ad exitum finit, etiam morum leuitatem vel, si inest, arguit, vel, si non inest, ingenerat. *S. Basilii in reg. fus. interrog. 41.*

Scientia Scripturarum est penes Sacerdotes.

- 19 CLAVICVLARII regni cælorum sunt Sacerdotes, quibus creditum est verbum docendi, & interpretandi Scripturas. Clavis est verbum scientiæ Scripturarum, per quam aperitur hominibus ianua veritatis: ad apertio autem, est interpretatio vera. *S. Chrysof. super Matth. hom. 23.*

Sacrarum Scripturarum lectio salutis est viaticum.

- 20 SACRARVM Scripturarum lectione salutis viaticum esse existima, vt que eorum, qui eam studiose, atq; diligenter audiunt; probitatis amorem, ac virile robur, præclaris, & illustribus exemplis parat. *S. Isidorus Pelus. l. 2. ep. 73.*

Scriptura sacra in nocte vitæ præsentis quasi quædã nobis lucerna posita est.

- 21 *S. Gregor. p. 3. Pastor. adm. 25.*

Diuinæ sunt incantationes Scripturæ sacræ.

- 22 *S. Bonau. in Phar. l. 4. c. 33. ex S. Bernardo.*

Biblia

Biblia sacra à clericorum manibus numquam deponenda.

Hic satis est admonuisse, omnes pariter Eccle-²³siasticis muniis consecratos, ipsos precibus, supplicationibusque publicis Deo persoluendis mancipari. Quas vt non tantum ore murmurent, sed & corde persoluant, numquam à manibus eorum liber Legis, hoc est, Biblia, deponatur. Nam, vt, que legunt, & canunt, discant intelligere, tota vita vix suffecerit: si tamen quid est in literis Sacris, quod totum humanus intellectus assequi possit, aliis subinde diuitiarum fonticulis ex eodem fonte semper scaturientibus. *Concil. Colon. de off. priuato, ac publico, c. 5.*

Sacræ Theologiæ studium commendatur.

Inf. p. 3. c. 6. §. 2. ne ambulet in foro, cap. Nulli om-²⁴nino, n. 15.

Sacræ Scripturæ laus, & epitheta.

LEGITE, fratres mei, Scripturam sacram, legite ²⁵eam, ne cæci sitis, & duces cæcorum: legite sacram Scripturam, in qua, quid tenendum, & quid fugiendum sit, plene inuenietis: legite eam, quia omnimelle dulcior, omni pane suauior, omni vino hilarior inuenitur, &c. Quid enim homo sine literis reputatur? numquid non pecus, vel hædus? numquid non bos, vel alinus? numquid non equus, vel mulus? quibus non est intellectus. Eia ergo,

g

fra

fratres mei, qui pastores rationalium ouium nuncupamini, festinate rapere non sophismata Paganorum, non carmina Poëtarum, non fallacias Philosophorum, de quibus doctores, & auditores reddaturi sunt rationem; sed illam dulcissimam sapientiam sapientiarum, quæ hæreditas Dei, & filiorum eius cara possessio nuncupatur, &c. Hæc est scientia scientiarum, Angelorum ferculum, Archangelorum pulmentum, Apostolorum gloria, Patriarcharum fiducia, Prophetarum spes, Martyrum corona, Virginum fortitudo, Monachorum refectio, Episcoporum vacatio, Sacerdotum cellarium, puerorum principium, viduarum doctrina, conjugatorum pulchritudo, mortuorum resurrectio, viuentium sempiterna protectio, &c.
S. August. ad fratres Eremi, ep. 37. S. Gregor. Moralium l. 20. c. 1.

De sacrorum liberorum auctoritate, & necessario vsu.

26 CVM essemus infirmi ad inueniendam liquidatione veritatem, & ob hoc nobis opus esset auctoritate sanctarum literarum, iam credere ceperam, Domine, nullo modo te fuisse tributuram excellentem illi Scripturæ per omnes iam terras auctoritatem, nisi & per ipsam sibi credi, & te quæri voluisses. Iam enim absurditatem, quæ me in illis literis solebat offendere, cum multa ex eis probabiliter exposita audissem, ad Sacramentorum altitudinem referebam; eoq; mihi illa venerabilior,

lior, & sacrosancta fide dignior apparebat aucto-
ritas, quo & omnibus ad legendum esset in prom-
ptu, & secreti sui dignitatem in intellectu profun-
diore seruaret verbis apertissimis, & humillimo
genere loquendi se cunctis præbens, & exercens
intentionem eorum, qui non sunt leues corde; vt
exciperet omnes populari sinu, & per angusta fo-
ramina paucos ad te traiceret, multo tamen plu-
res, quam si nec tanto apice auctoritatis emereret,
nec turbas gremio sanctæ humilitatis hauriret. *S.*
August. Confessionum l. 6. c. 5.

De eodem.

QVid est Scriptura sacra, nisi quædam epistola 27
omnipotentis Dei ad creaturam suam? Et certe,
sicubi esset, &c. *S. Gregor. l. 4. ep. 40.*

Finis sacrarum Scripturarum.

AD hoc solum Deus per totam nobis sacram 28
Scripturam loquitur, vt nos ad suum, & proximi
amorem trahat. *S. Bonau. in Phar. l. 4. c. 34. ex S. Gre-
gor. super Ezech.*

De eodem.

GEMINVM confert bonum lectio sacrarum 29
Scripturarum, siue quia intellectum mentis eru-
dit, siue quia à mundi vanitatibus abstractum ho-
minem ad amorem Dei perducit. *S. Isidorus de
summo bono l. 3. c. 8.*

De eodem.

NIHIL aliud docet nos tota Scriptura, nisi reli- 30
gionis vnionē seruare. *S. Bernard. in Meditationibus.*

Non propterea datæ sunt Scripturæ, vt
in libris solum eas habeamus, sed vt in
cordibus conglutinemus eas.

31 *S. Chrysoft. super Ioann.*

**Humilitatis virtus necessaria ad intelli-
gentiam Scripturarum.**

32 **FESTINANDVM** est tibi, si ad veram Scriptura-
rum scientiam peruenire desideras, vt humilita-
tem cordis immobilem primitus consequaris, que
te non ad illam, quæ inflat, sed ad eam, quæ illumi-
nat, scientiam caritatis consummatione perducit.
Impossibile namque est, donum scientiæ spiritua-
lis immundam mentem adipisci. *Cassianus collat.*
14. c. 10.

**Caritatis virtus necessaria ad intelligen-
tiam Scripturarum.**

33 **DIVINARVM** Scripturarum multiplicem abun-
dantiam, latissimamq; doctrinam, sine vlllo errore
comprehendit, & sine vlllo labore custodit, cui cor
plenum est caritate, dicente Apostolo: Plenitudo
legis est caritas. s. *Bonau. in Phar. l. 2. c. 25. ex S. Au-
gust. de laude caritatis.*

Ro. 18.

**Scientia spiritualis sine castimonia non
possidetur.**

34 **POSSIBILE** quidem est, integritatem sine scien-
tiæ gratia reperiri: impossibile vero, scientiam spi-
ritualem sine integritatis castimonia possideri. *Cas-
sianus l. 6, c. 18.*

Ama

Ama scientiam Scripturarum, & carnis
vitia non amabis.

S. Hieron. de conf. dist. 5. c. numquam.

35

Donum scientiæ non acquirit qui mun-
danis rebus occupatur, aut capitur lau-
dibus humanis.

IMPOSSIBILE est, animam, quæ mundanis vel te- 36
nuer distentionibus occupatur, donum scientiæ
promereri, vel generationem spiritualium sensuum,
aut tenacem sacrarum lectionum fieri, &c. Impos-
sibile quoque est, eum, qui proposito acquirendæ
laudis humanæ studio lectionis insistit, donum
veræ scientiæ promereri, &c. Aliud namq; est, fa-
cilitatem oris, & nitorem habere sermonis; & ali-
ud, venas, ac medullas cælestium intrare dictorum,
ac profunda, & abscondita Sacramenta purissimo
cordis oculo contemplari. Quod nullatenus hu-
mana doctrina, nec eruditio sæcularis, sed sola pu-
ritas mentis per illuminationem sancti Spiritus
obtinebit. *Cassianus collat. 14. c. 9. & l. 5. c. 34. S. Isi-
dorus de summo bono l. 3. c. 9.*

Lector debet esse promptior ad operan-
dum quæ legit, quam ad legendum.

LECTOR strenuus potius ad agendum, quæ le- 37
git, quam ad sciendum, erit promptissimus. Minor
enim pœna est, nescire, quod appetas, quam ea,
quæ noueris, non implere. *Idem S. Isidorus de summo
bono l. 3. c. 8.*

g 4

Inter

Inter legendum potest orari etiam extra oratorium.

- 38 EST Scriptura sacra puteus Iacob, ex quo hauriuntur aquæ, quæ in oratione funduntur. Nec semper ad oratorium est eundum, sed in ipsa lectione poterit contemplari, & orare. *S. Bernardus in Speculo monachorum.*

Prius oportet esse discipulum, quam magistrum.

- 39 SI clericatus te titillat desiderium, discas, quod possis docere, & rationabilem Deo offeres hostiam; ne sis miles prius, quam tiro; ne prius magister sis, quam discipulus. *S. Hier. ep. 4. ad Rust. Mon. 16. q. 1. c. eod.*

Sacerdos debet esse illustratus, & illustrandi vim habere.

- 40 SACERDOTES, nuntij, & interpretes, secundum Pontifices, sunt diuinorum iudiciorum. Ab eis recte, & ordine tu per medios, interiectosque ministros, cum tempus postulabit, diuina disce, &c. Si Sacerdotum ordo illustrandi vim habet, profecto penitus abhorret à Sacerdotum ordine, atq; facultate is, qui illustrandi vi non est præditus, ac multo magis is, qui illustratus non est. Ac mihi quidē videtur audax, & temerarius, si quis ea sibi sumit, quæ sunt propria Sacerdotum; neq; metu, & pudore à Diuinorum tractatione præter captum, ac meritū deterretur; putatq; Deum ignorare, quæ ipse sibi conscius est, &c. *S. Dionys. ep. 8. ad Demophilu.*

Non

Non sufficit Sacerdoti innocentia sine scientia.

VBI sunt, qui innocentiam Sacerdoti dicunt 41
 posse sufficere? Vetus lex nouæ congruit. Id ipsum
 Moses, quod Apostolus: ille Sacerdotis scientiam
 ornat in vestibus; iste Timotheû, & Titum instru-
 it disciplinis. *S. Hieron. ad Fabiolam de veste sacerdo-*
tali. Et in Aggaeum. c. 2. & S. Gregorius Nazianz. in
Apologetico.

De eodem.

BONI Sacerdotis conuersatio sine verbo tenet 42
 quidem Sanctos in sanctitate per suum exemplû;
 adducere autem ignorantem ad scientiam verita-
 tis non potest. *S. Chrysost. hom. 10. super Matt.*

De eodem.

SANCTVS Petrus, cum rectoribus Ecclesiæ 43
 scriberet, ait: Parati esse debetis reddere rationem 2. Pet. 3.
 omni poscenti vos satisfactionem de ea fide, &
 spe, quæ in vobis est. Hinc etiam Paulus ad Ti-
 motheum ait: Attende lectioni, & exhortationi, 1. Ti. 4.
 & doctrinæ. Ex quibus omnibus liquido colligi-
 tur, quod non sufficit prælati bona conuersatio,
 & morum honestas, nisi addatur scientia doctri-
 næ. Vnde Sacerdotes ingressuri tabernaculum,
 prius lauabant in labro æneo, quod fecerat Moses Exo. 38.
 ex speculis mulierum. Hinc etiam in Canticis, 0 Cant. 5.
 culi, per quos prælati Ecclesiæ intelliguntur, assi-

milantur columbis, quæ resident iuxta fluentia plenissima. *Gratianus dist. 36. cap. qui Ecclesiastica.*

Sacerdos debet ornari verbis, scientia, operibus.

44 *Vt sup. §. proximo, cap. Nihil aliud accipit Sacerdos, n. 29.*

Sacerdotes sunt similes vaccis, & populi vitulis.

45 SACERDOTES in Ecclesia similitudinem habent vaccarum: Christiani vero populi typum præferunt vitulorum. Quomodo enim vacca per campos, & prata discurrent, vineta, & oliueta circumumeunt, vt, depastis herbis & frondibus, cibum lactis præparent vitulis suis; ita Sacerdotes, diuinis sacrarum Scripturarum montibus assidue legendo, verbi Dei debent flores decerpere, ex quibus spiritualis lactis filiis suis valeant cibum ministrare; vt possint partem habere cum Apostolo, qui

1. Co. 6. dixit: Lac vobis potum dedi, non escam. Sicut enim vacca duo habet vbera, ex quibus nutriat vitulum suum, ita Sacerdotes duobus vberibus, veteris scilicet, & noui Testamenti, debent pascere populum Christianum, &c. *Cæs. Arelat. hom. 22.*

Sermo Sacerdotis sit Scripturarum lectione conditus.

46 SERMO Presbyteri Scripturarum lectione conditus sit. vnde & Apostolus præcipit: Sermo vester sit sale conditus: quod si infatuatur, foras projicitur, & perdit nominis dignitatem. *S. Hieron. in*

reg.

reg. Monach. de correctione & doctrina presidentis.
 Sacerdos sciat docere ea, quæ necessaria
 sunt hominibus ad salutem.

Vt sup. p. 1. §. 1. de institutione, cap. Qui pie, n. 30. 47

Scripturarum scientia Sacerdoti neces-
 saria.

LABIA Sacerdotum custodiunt scientiam, & 48
 legem requirunt ex ore eius. Ostendit Propheta, *Mala. 2.*

præcipue debere esse in Sacerdotibus legis, do-
 ctrinæque notitiam; & additamento gratiæ spiri-
 tualis talem virum institui, qui possit contradicenti-
 bus resistere: & nihil in se sinistri habere operis,
 quod ducat ad tartarum; sed dextrum brachium,
 & separatum, vt opera Sacerdotis comparatione
 virtutum eius à cunctis hominibus separata sint.

*S. Hieron. ad Fabiolam de veste Sacer. Vide sup. p. 1. c. 2. §.
 1. de off. Sacer. cap. Interroga, n. 13.*

Quæ Sacerdotes discere teneantur.

Quæ ipsis Sacerdotibus necessaria sunt ad di- 49
 scendum, id est, Liber Sacramentorum, Lectiona-
 rius, Antiphonarius, Baptisterium, Computus, Ca-
 non Pœnitentialis, Psalterium, Homiliæ per cir-
 culum anni Dominicis diebus, & singulis festiui-
 tatibus aptæ. Ex quibus omnibus si vnū defuerit.
 Sacerdotis nomen vix in eo constabit: quia valde
 periculosæ sunt Evangelicæ minæ, quibus dicitur
 Si cæcus cæco ducatum præstet, ambo in foueam *Mat. 18.*
 cadent. *S. Aug. dist. 38. c. eod. Burchar. l. 2. c. 2. l. 19. c. 8.*
S. Greg. Nazianz. orat de moderat. in disput. seruanda.

Qua-

Quarum rerum scientia Sacerdoti necessaria.

50 INSTITVTIO Ecclesiastica, qualiter ad diuinum officium iustrui oporteat sanctissimum ordinem clericorum, multimoda narratione declarat: quia, & scientiæ plenitudinem, & vitæ rectitudinem, & eruditionis perfectionem maxime eos habere decet, qui in quodam culmine constituti gubernaculum regiminis in Ecclesia tenent. Neque enim eis aliqua eorum ignorare licet, cum quibus vel se, vel subiectos instruere debent, idest, scientiam sanctarum Scripturarum, puram veritatem historiarum, modos tropicarum locutionum, significationem rerum mysticarum, vtilitatem omnium disciplinarum, honestatem vitæ in probitate morum, elegantiam in probatione sermonum, discretionem in exhibitione dogmatum, differentiam medicaminum contra varietatem ægritudinum. Hæc ergo qui nescit, non dico aliorum, sed nec suam bene potest disponere vtilitatem. Ac ideo necesse est, vt futurus populi rector dum vacat, paret sibi ante arma, in quibus postmodum hostes fortiter superet, & gregem sibi commissum opportune defendat. Turpe est enim, tunc primum quemlibet velle discere, dum debet pastor constitutus docere; & periculosum est, eum magisterij pondus subire, qui non scientiæ præsidio fultus potens est & illud suffere. *Rabanus de instit. cler. l. 3. c. 1.*

Ignor-

Ignorare numquam licuit Sacerdoti
quod Canonum fuit regulis defini-
tum.

S. Leo ep. 1. cap. 2.

51

De eodem.

NVLLI Sacerdotum liceat Canones ignorare, 52
nec quidquam facere, quod Patrum possit regulis
obuiare. Quæ enim à nobis res digne seruabitur,
si Decretalium norma constitutorum pro aliquo-
rum libitu licentia populis permessa frangatur?
Celestinus Papa dist. 38. c. eod.

Ignorantia Sacerdotibus vt pestis abijci-
enda.

ELABORANDVM est Sacerdotibus, vt ignoran- 53
tiam à se, quasi quandam pestem abijciant. Licet
enim seruus, nesciens voluntatem Domini sui, &
non faciens, dicatur vapulare paucis; non tamen
generaliter hoc de omnibus intelligitur: ait enim
enim Apostolus: Qui ignorat, ignorabitur. Quod
de eo intelligendum est, qui noluit intelligere, vt
bene ageret. *S. Isidorus dist. 37. c. ideo. S. Gregor. Pa-
stor. p. 1. c. 1.*

Luc. 12.

1. Co. 14.

Psal. 35.

De eodem.

IGNORANTIA, mater cunctorum errorum, 54
maxime in Sacerdotibus Dei vitanda est, qui do-
cendi officium in populis susceperunt, Sacerdotes
enim

enim legere sacras Scripturas frequenter admonet
 1. *Ti.* 4. Apostolus, dicens, ad Timotheum: Attende le-
 ctioni, & exhortationi, & doctrinæ, & semper
 permane in his. Sciant igitur Sacerdotes Scriptu-
 ras sanctas, & Canones, vt omne opus eorum in
 prædicatione, & doctrina consistat, atque ædifi-
 cent cunctos tam fidei scientia, quam operum
 disciplina. *Conc. Toletan. 4. c. 24. dist. 38. c. eod. Concil.
 Arelat. 4. c. 3.*

De eodem.

55 Si in laicis vix tolerabilis videtur inscitia, quan-
 to magis in his, qui præsumunt? nec excusatione di-
 gna est, nec venia. *S. Leo dist. 38. c. eod.*

De eodem.

56 CAVEAT spiritualis iudex, sicut non committit
 crimen nequitia, ita non careat munere scientia.
 Oportet, vt sciat cognoscere, quidquid debet iu-
 dicare: Iudiciaria enim potestas hoc postulat, vt
 quod debet iudicare, discernat. *S. August. de penit.
 dist. 6. c. qui vult. §. Sacerdos. Vide sup. p. 1. c. 4. de Sacra-
 mentorum ministracione, cap. diligens, n. 24.*

De eodem.

57 SICVT iniqui, & peccatores, ministerium Sa-
 cerdotale assequi probibentur; ita indocti, & im-
 periti, & tali officio retrahuntur: illi enim exem-
 plis suis vitam bonorum corrumpunt; isti vero sua
 ignauia iniquos corrigere nesciunt. Quomodo
 docere poterunt, quod ipsi non didicerunt? desi-
 nat locum docendi suscipere, qui nescit docere.
 Cæcis

Cæcus enim si cæco ducatum præbuerit, ambo in *Mat. 18.*
foueam cadunt, &c. *S. Isidor. de summo bono. l. 3. c. 35.*

Potentes, nobiles, diuites, eloquentes
difficile credunt Deo, aut intelligunt
Scripturæ simplicitatem.

DIFFICILE homines potentes, & nobiles, & di- 58
uites, & multo his difficilius eloquentes, credunt
Deo. Obsecatur enim mens eorum diuitiis, & opi-
bus, atq; luxuria; & circumdati diuitiis, non pos-
sunt videre virtutes, simplicitatemq; Scripturæ. *S.*
Hieron. super Ioannem, c. 3.

Sacerdos, qui semel cœperit contemne-
re Scripturas, numquam excitabitur in
illis vt timeat.

QVIDQVID terribile est in Scripturis, vsu vile- 59
scit: propterea Clericus, qui semper meditat
Scripturas, aut omnino obseruaturus est, & erit
perfectus; aut, si semel cœperit illas contemnere,
numquam excitatur in illis vt timeat. *S. Bernard.*
hom. 25. super Matth.

Qualiter disputandum.

IN disputatione tolle certamen, tolle pertina- 60
cem vincendi defensionem, cede cito veritati,
non contradicas iustitiæ, &c. disputare stude, non
superare; plus dilige audire, quam dicere; plus au-
scultare, quam loqui. *S. Bonauen. in Phar. lib. 1. c. 25.*
ex S. Isidoro.

Apud

Apud sæculares magistros non inuenitur
scientia, quam mundi contemptores
assequuntur.

- 61 FALLERIS, fili, falleris, si te putas inuenire apud
mundi magistros scientiam, quam soli discipuli
Christi, id est, mundi contemptores, Dei munere
assequuntur. Non enim hanc lectio docet, sed vi-
ctio; non litera, sed spiritus; non eruditio, sed ex-
ercitatio in mandatis Dei. *S. Bonau. in Phar. l. 1. c. 25.*
ex S. Bernardo.

In doctrina sacrae Scripturae auctoritate
debes præferre, non sæcularium lite-
rarum peritiam ostentare.

- 62 *S. Augustinus dist. 86. cap. quando necessitas. cap.*
cum multa.

S. Hieronymus correptus est ab Angelo,
quod Ciceronis libros legeret.

- 63 LEGIMVS de S. Hieronymo, quod, cum libros
legeret Ciceronis, ab Angelo sit correptus, eo
quod vir Christianus paganorum figmentis in-
Luc. 5. tenderet. Hinc ille filius prodigus reprehenditur,
quod de siliquis, quas porci manducabant, ven-
trem suum implere cupiebat. *Rabanus de pressur.*
Eccles. dist. 37. c. eod. 1.

Poëmatum, & fabularum lectio quare
Sacerdotibus interdicta.

- 64 IDEO prohibetur, Christianos figmenta legere
Poë-

Poëtarum, quia per oblectamenta inanium fabularum mentem excitant ad incentiua libidinum. non enim solum thura offerendo dæmonibus immolatur, sed etiam eorum dicta libentius capiendo. *S. Isidor. l. 3. de summo bono. dist. 37. c. eod.* Ut itaq; ex his apparet imperitia, Sacerdotibus semper debet esse aduersa: quia, cum per ignorantiam cæcitaliis ducatum præstare cœperint, ambo in foueam cadunt. Vnde dicitur in Psalmo: Obscurentur oculi eorum, ne videant, & dorsum eorum semper incurua. Cum enim obscurantur illi, qui præsumunt, ad ferenda onera peccatorum, facile sequentes inclinantur, &c. *Gratianus ibidem. dist. 37. c. eod.*

Mat. 19

Psal. 68.

Sæculares libri aliquando legendi, & quorsum.

TURBAT acumen legentium, & deficere cogit, qui eos à legendis sæcularibus literis omnimodò æstimat prohibendos; in quibus si qua inuenta sunt utilia, quasi sua sumere licet. Alio qui nec Moyses, & Daniel, sapientia vel literis Ægyptiorum paterentur erudiri, quorum tamen & superflitiones simul, & delicias horrebant: nec ipse magister gentium aliquot versus Poëtarum suis vel scripturis, vel dictis indidisset. *Ven. Beda. l. 2. Reg. c. 9.* Cur ergo legi prohibentur, quæ tam rationabiliter legenda probantur? sed sæculares literas quidam legunt ad voluptatem, Poëtarum figmentis, verborum ornatu delectati; quidam vero ad eruditionem addiscunt, vt errores gentilium legendo

65

h

dete-

detestentur; & vt illa, quæ in eis inueniuntur, ad
vsum sacræ eruditionis deuoti vertant. Tales lau-
dabiliter sæculares literas addiscunt, &c. Possunt
tamen sæculares literas addiscere, vt eorum factu-
latu sacræ Scripturæ perfectiorem cognitionem
habeant. *Gratianus dist. 37. c. Turbat. S. Hieron. ep. 84.
ad Magnum oratorem.*

De eodem.

66 LEGIMVS aliqua, ne negligantur; legimus, ne
ignoremus; legimus, non vt teneamus, sed vt re-
pudiemus. *S. Ambros. dist. 37. c. eod. 2.*

Sacerdos non debet plus sapere, quam
oportet.

67
Pro. 25.

SICVT, qui mel multum comedit, non est ei bo-
num; sic, qui scrutator est Maiestatis, opprimitur
à gloria, &c. Gloria inuisibilis conditoris, quæ
moderate inquisita nos erigit, vltra vires perferu-
tata premit. Vnde & hæretici, quantum de subli-
mi intelligentia amplius repleti ambiunt, tanto
amplius inanescunt: immoderatis enim auribus
cognitionis supernæ scientiam, quo plus appe-
tunt, plus amittunt. At contra, ij, qui in sancta Ec-
clesia veraciter sunt homines, & veraciter docti,
norunt de secretis cælestibus & quædam confide-
rata intelligere, & quædam non intellecta venera-
ri; vt & quæ intelligunt veneranter teneant,
& quæ necdum intelligunt, humiliter
expectent. *S. Greg. Moral.*

6. 14. c. 12.

CAP.